

հրամաններին, կոտորում են բոլոր հայերին իրանց շրջաններում, չը խնայելով ոչ կանանց, ոչ ծերերին, ոչ երեխաներին: Սուսուկաներից ոչ ոք իրաւունք չունէր հայրենի թաղանթները թողնելու համար սպասելու էին հրդեհին նրանց տները և դռները դռները: Հրդեհում են ոչ միայն մասնաւոր տները, այլև աւերվում են եկեղեցիները և վանքերը, որոնք դարձրին կենդանի Սասունի սպասարանները: Երբ առաջ աւերվեց Ասաքեղացի վանքը, որ տեղակայւած է հարևան լեռներից: Նրան հրդեհին են, յետոյ կանգնած մնացած պատերը քանդել քանդակելով, որ շինքը հողին հաւասարեցնեն:

Թէ որքան է աշուղիկ թիւրքերին իրաւունք իրանց ծրագրերը՝ Հայաստանը թողնելու անցնելու հայերին, ճիշդ տեսնելով չը լինելու պատճառով անկարելի է ասել: Մարդու միայն չէ հաշուում այն բանի հետ, որ գլխովին օչնչացված են երկու միլիոն խաղաղ բնակիչ, որից Ռուսաստանը դառնում փրկվել է մի ասաներորդ մասը: Թէ ինչ ինչակի է ենթադրվում 1/30 մասը, որ բաժանված է մեղադրելու ասաներից, որը հիմա աւելի խիստ է պահպանւում, քան խաղաղ ժամանակ, առ այժմ օչնչել է կարելի ասել:

Թէ ինչ է արվել և ինչ է արվում սահմանի այն կողմը, այդ մասին տեղեկութիւններ միզ բերում են մեր հետախույզները, բաղձաբեր փախուստները, գերիները և վերջապէս, ուստի զօրքերը, երբ նրանք ուղիղ կտրում անցնում են այդ սահմանը Այդ պատճառով այդ տեղեկութիւնները ընդհանուր պատկեր են տալիս միայն մասին շրջանների մասին, բայց չեն կարողանում լուսաբանել այն, թէ ինչ է կատարվում երկրի խորքում, թիւրք զօրքեր թիւրքներին: Այդ մասին շրջաններում՝ Բիթլիսում, Մուշում, Մուսուսում, Այլաթում, Բաւանդաւում, Էրզրումում, դաստիարակ այն առեւտրականները, որ աշուղիկ է ինչ հուսալի, խաղաղութիւնը գլխովին բնաջնջել են ասել հայ ազգաբնակիչները: Գործը միայն չէր ընդհանրաց, հայ ազգաբնակչութեան մի մասը քշել են դէպի Սրբիկա, իսկ այնտեղից թէ ուր են տարել, յայտնի չէ: Հետախույզներն ասում են՝ զգրեցված:

Ասելի մասնաւոր տեղեկութիւններ կան Մուշի զաւորի մասին: Դառնում ապրում էին մինչև 120,000 հայեր, որոնցից Ռուսաստանի փախելով ազատվել են (Բիթլիսիցներին հետ) մինչև 51, հազար, բացառապէս կասալի և երկրաները Այն ժամանակ, երբ վանի օւղղութիւնում մինչև առաւելում էին, թիւրքներն արդէ մասեր հրահանգներ ստացան Մուշի միւլթիսները և յայտնի երկու տասնորդ թիւրք Ռաիլ-Էլից՝ շարժվել դէպի Մուշի դառն: Դառնել բնակչութեան մի մասը, որ վաղորդ նախազգուշացված է եղել, կարողացել է փախչել Սասունի լեռները, ուր տեղացի ապստամբները նրանց ընդունել են իրանց պաշտպանութեան ներքո: Մնացածները յուշիսի 29-ին շրջանաւորվել են բոլոր կողմերից, քշվել են մեծ գլխովին և մասամբ էլ սրել են զաւղիկ, մասամբ նաւթով այրվել են շինութիւնները մէջ: Վաղված տները դուրս վաղող երեխաներին կռիւն դժու էին խաբայի մէջ, միւսներին՝ կենդանի-կենդանի՝ 5—10 հոգու խմբովին հորում էին հողի մէջ:

Բ Ա Ն Ա Ս Տ Ի Ր Ա Վ Ա Ն

ԱՂԵՏԻ ԵՒ ՏԱՌԱՊԱՆՔԻ ԱՇԽԱՏՆԵՐԸ
(Այց թիւրքացի փախուստներին)

I
Անձայր թշուառութեան կենդանի պատկերներ՝ լայն, համադարձակ ծառայով՝ չմոտեցել կենդանու: Չմոտեցել, բայց կարողացել են և ունենալ ընթերցանական հասարակ տպագրութիւններ այդպիսի պատկերներին մասին: Ամենամեծը ու ցնցող նկարագրութիւնը մարդկային սեռի ծայրայիշ շքաւորութեան և դասնային թշուառութեան մասին, որ երեքից կարողացել են, դա Միլդրիդի Էնգելիի նշանակող երկը (Տիպիկալի բնույթը դասակարգի դրոշմները) այն ստորուշ էջերն են, որոնք վերաբերում են Լոնդոնի յետմիաց քաղաքամասերում կատարված բնակչութեան մասնաւորական պատկերներին՝ անցնել դարի 30—40-ական թվականներին:

Կարճ է ի երկրից երեկային, որ մեր օրերին հանդիսանում էր արդէ լինելի յայտնի տեսարանները՝ արցունք առաջ իսպառ նսնկաւում են ոչ միայն կարգապահ բոլոր տիրույթ նկարագրութիւնները, այլև երկ հասարակ մասին մի գաղափար մարդկային թշուառութիւնների մասին:

Մեծ պատերազմը արտաբերել է նաև մեծ արեւաբերներ: Նախնական անօդային արկի սպասման երեւոյթ, որքան անօդային են նրանով պայմանաւորված կուլուրա-հասարակական արդենքը: Սակայն պատերազմական ֆորմաներից մէկը, որ ստորադասակարգական և քաղաքական տեսակետից այնքան երկրորդակարգ նշանակութիւն ունի, ծառայել է ժողովրդական արդենքի մի այնպիսի զարգացման տարակ, որի առաջ զգուշանում են գերմանական գէներալ Բոլոր անկողնները արեւմտեղում և արեւելքում:

Դա կոչված էր, կամ աւելի շուտ թիւրք-նալական ուսմանը, եւ Դա հայկական անուր կոտորած էր նախնական չեղած դադար:

Թիւրք օֆիցերի օրագրի մէջ նկարագրվում է այդ մահկանանքի գլխիկները, գետնից դուրս ցցված, արդէն մեռած, ջրի և անկնի ծայրերին արեւան խորհրդանշաններով: Բաւն Մուշի և մի քանի գլխիկներ մէջ հայերը ընդգրկութիւն են ցայց տուել, պաշտպանվելով ամեն բանով՝ կացնիներով, կուսներով, եռացրած շրով և մի առ ժամանակ վանում էին թիւրքերին: Բայց յետոյ դալիս է թիւրքութեանը զօրքը, որի արձակած ռումբերից այրվում էին տներ, պաշտպանվողները փախուստի էին դիմում, բայց չէին կարող ազատվել՝ ամեն կողմից շրջափակված թշուառաց: Այսպէս՝ Մուշի 18,000 հայ ազգաբնակչութիւնը Սասուն է բարձրացել ընդամենը 83 հոգի, վերջերս տեղեկութիւն էր ստացված, որ Սասունում ապստամբութիւնները ճնշված է 12,000 մարդ, մարտիկներ էին մասի հետ, օչնչացված է Այլաթում Մուշի դառն բնակչիներին այժմ կարելի է բնաջնջված համարել:

Մուսուսի վերաբերմամբ ճիշդ տեղեկութիւններ հաղորդել է Յովհաննէս Զահաւան, այդ տեղեկութիւնները բերված են Սերաբուրում վերջին համարում: Այդ գաւառում 2,915 հայ տղից կանգնած է մնացել 126, Բաւանդաւի գաւառում 3,155 տեղից ազատվել է 300, Այլաթի 2,320 տեղից միայն 221 մարդ: Բաղձում 12,000 բնակչիներին ստիճաններով արհեստավոր են արել և քցել են նախապէս պատրաստված հորերը:

Այդ տեղեկութիւնները հաւաստութիւնը ապացուցվել է այն ժամանակ, երբ ռուս զօրքը Թիւրքի է մերձակայ տարածութիւնները և ամեն քաղաքներում պատահել է զինվորներով լցված փոսերի, գետերի, հովիտների, քաղաքների և գետերի, որոնք յաճախ կրում են դաժան արեւմտեղների հետքեր: Տղամարդիկ քերթված կաշիով, կանայք խոցոված կրծքերով և կտրուկված ստիճաններով և փոքրով, որոնց մէջ դրուված են մեռած մանուկները և աղիւղիները դիակներ, որոնք ստեղծ են բնույթաբանական թախկնտի պոգաբով: Այդ բոլոր կոշտագործիքները շատ հասկանալի են դարձնում այն խռնակը, որ առաւելում է մեր գրութում գաւառներից մեր զօրքի նահանջման աննշան լուրերի պատճառով: Այդ բոլորից վանի և Մանաշկիրտի ուղղութիւնում առաջացող մեր գլխովին եւս դարձան, նրանց հետ Բիթլիսում նախ և առաջ անցած դէպի Ռուսաստան նետվեց հայ ազգաբնակչութիւնը, որդիւն դաշտերից վտարված ուղիարների հետ: Թիւրքային հետախույզները է բերել այդ խռնակային փախուստը, մինչև կը պատահեց հետեւեալ յօդուածում:

ՀԱՍՏԱՍԽԱՆԱԳՅԻՆ
ՊԱՏԵՐԱՋՍ
ՌԱՅՈՒ-ԳԵՐԿԱՆԱՎԱՆ ԵՒ ՌՈՒՍ-ԱՍՏ-ԲԻՏԱՆՔԻ ՊԱՏԵՐԱՋՍ

(Պետ. Հնո. Գործ.)
11 սեպտեմբերի
ՊԵՏՐՈՒՊՈԼԻՍ
Պաշտպանական Գերագույն
Չորսորդականատարի շտաբի կողմից:

Գերմանացի օդադիւններ երեւցին
Բիւլայի ծոցի վրա, բայց վանվեցին
մեր հիւրըստյաններին:

Թիւրքական հաւանք է մեր երկրում, իրեն անմիջական հետեւները գէներալ քաղաքականութեան:

Ճիշդ է, մի Բէլգիա կամ Լեհաստան, որպէս կուլուրական երկրներ, շատ աւելի մեծ ծառայով կուլուրական կերտումներն են ունենցել՝ գերմանական թիւրքութիւնը ծանր հարձակումներից, քան Հայաստանը կարող էր ունենալ՝ իր քանիցօրեան ժամանակի խրճիթներով և հիւրերով: Սակայն այն չափով, որով տուած են Բէլգիան ու Լեհաստանը կուլուրական, նախ չափով տուած է Հայաստանը մարդկայնապէս կամ ազգայն: Սա համեմատութիւն է ստել ձեռնարկային տեսակետից, որովհետեւ երկրներին կուլուրական և մարդկային սեռը անհամար կերպով և անհամեմատելի մեծութիւններն են Բէլգիան և Լեհաստանը կը փոխարինեն կամ կը լրացնեն տարիներ ընթացում իրանց կուլուրական բացերը, իսկ բնաւ չընկած Հայաստանը չէ կարող այդքան հեշտութեամբ լրացնել իր կարողութիւնը վրդական դանդաղում, մասնաւորապէս որ վերջինս քանակից կախված է իր լուծման սպասող ազգային պրոբլեմի դրոշմները:

Դա փաստի մի կողմն է միայն:
Միւս կողմից, ի՞նչ կարող է համեմատել միմեանց հետ թաւա երկրներին (Բիւլգարի, Լեհաստան և Հայաստանի) արտադրութիւնը կամ աւելի ճիշդ՝ ժողովուրդների հարկադրված փախուստները: Կուլուրական և ընդհանուր առմամբ բարեկեցիկ ժողովուրդները հնարաւորութիւն ունեն հարգարկութեան կատարելագործված միջնակցութիւն, կառավարական աշակցութեամբ և եւելի հանգիստ պայմաններում թողնել իրանց հայրենիքը թշուառ ձեռքը, վերջինով իրանց հետ նոյնիսկ շարժական օւնեցածները որոշ մասերը կարող են բերել պայցի և ին փախուսականների դրոշմները: Մասնաւորապէս լինելի փախուստը աւելի հանգիստ ու դանդաղ է կատարվում, չնոք, որ վաղորդ յայտարարված է վաղապահութիւն Միւսնաւորային այլ է թիւրքացի փախուստները:

Նշեցուտ շրջանում Ասիայի գլխովին ձեռքից ձեռք էր անցնում, սեպտ. 10-ի առաւօտեան մնաց մեր ձեռքում: Հակառակորդն անապոյ ժողով արաւ խելու մեր ձեռքից Սորբգէ գլխովին: Դիվանիկ շրջանում կուրները շատ բռնակցվում են: Գերմանացիք շատ տեղերում կրակում են աստուրիկ թիւրքով և դրոշում են յախուսն յարձակութիւն:

Նոյս - Ալեքսանդրովսկի շրջանում Դիվանիկ խնդու երկու կողմում կատարի ճակատամարտը չէ դադարում: Դիվանիկ և Օրոշ լճերի մոտ նոյնպէս տեղի էին ունենում տար ընդհանուր: Վիլնյայ աւանից մեր զօրքերը վանեցին հակառակորդին սուրի-նային յարձակումով: Առ այժմ մենք վերցրել ենք այդ շրջանում 8 թիւղանոթ, 9 արկղ ռազմամթերք և 7 գլխովին: Վերցված թիւղանոթները կուրի ժամանակ մենք ուղղեցինք դերմանացիների դէմ և այդպիսով ստիպեցինք գերմանական մի զրահապատ աւտոմոբիլի փախչել:

Օշման շրջանում և Վերին Նեմանից գլխով հարաւ, ինչպէս նաև Լիւթա-Մուշի երկաթուղագծից գլխով արեւելք ամբողջ զօրահակապի վրա յամու կը պիւնեն են: Մանաւանդ մեծ ուժգնութեամբ հասաւ կուրը Սուրբուսիկի գլխով շրջանում, ուր թիւրքական աղիւղի անցնել Գաւաի գետի ձախ ափը, և Մուշալից գլխով հարաւ-արեւելք գտնվող շրջանում, ուր թիւրքական վանից մեծ կորուստներով:

Բարանովիչի աւանից գլխով հարաւ թշուառ առաջապահ զօրահաններ հասաւ Միշանկա գետին (Շարայի կը ճիւղը):

Օգինիկ շրանցի մօտ գերմանացիք շարժվեցին և փախան: Լօզի-նայի մենք նորից վերցրեց: Դուրս վայր Մուշի կողմում տեղում գերմանացիք ծանր պարտութիւն կրեցին: (Շարունակութիւնը դեռ ստացված չէ):

ԳԵՐԿԱՆԱՎԱՆ ԵՒ ԱՂԵՏ-ԳԵՐԿԱՆԱՎԱՆ ՊԱՏԵՐԱՋՍ

(Պետ. Հնո. Գործ.)
11 սեպտեմբերի
ՊԱՐԻՉ - Ցերեկայ պաշտպանական հաղորդագրութիւն:

Թիւրքական կուրը շարունակվում է մանաւանդ Մուշի-Նէլիլ զօրագում, նաև Արտուրայում: Թշուառի ուժգնութիւնը Արտուրայ և նրա շրջակայքը վտարվող ռումբերով, որոնք առաջ բերին մի քանի հրդեհ, որոնց, սակայն, շուտով հանգրդին: Մեր արդիւրական կատարի ուժգնութեան ենթարկեց և բաւականին օչնչացրեց թշուառ արտութիւնները Արեւից գլխով հարաւ: Կէնէլիէր թշուառ և կուրներ մէջ գործ են ածվում ձեռքի առեւերը:

Շամպայնում թիւրքական կուրը առաւելում օւժեղ է Օրեբիւմ շրջանում և Արեւիկի անտառի մօտ: Մեր զօրահանները Մասի և Մուշի միջև ետանգով պատասխանում էին թշուառ կուրին այն ժամանակ, երբ շարունակվում էր ճակատամարտը ձեռքի առեւերով, մասնաւորապէս Արեւիկի մոտ:

Խաղաղականները վրեժակը Այդ խոչընդոտ շրջանում, որքան և ապաքաղ ժողովուրդը ինչ իր զաղիւղ և թողնված, միւսապահային անօդական՝ գաղթելու համար և գաղթելու ժամանակ: Նա փախուստի հաւանք է դիմում միայն այն ժամանակ, երբ թիւրքական հրոսակները թալանում, կողորդում, առեւերում, կրկնում, իսկ թիւրք ռազմիկները՝ սրածութիւն են փռում, և միայն մնացած լիցապատու փորձանքներն են խռնակում սրի ու հրի ճարակով: Կամ թէ չէ՝ թիւրքացիները փախում են միայն մի քանի ժամ վաղորդ եղած ազգաբնակչութիւնը, ինչպէս վանի գլխով և՛ համարեա բացառիկ դէպքը երբ տեսնուեցին Փախչել օտքով, ցնցողութիւնով ծախված, համարեա կրտսերի, փախչել անտեսելի ճանապարհներով, կտրել անցնել սարեր ու ձորեր, օրերով մաքառել բնութեան խոչընդոտները և արեւելքների դէմ:

Առաջեք, խոչընդ, թիւրքացի փախուստ կանխելը այդպիսի պայմաններում ինչպէս և ինչ կարող էին փրկել և վերցնել իրանց հետ նահապետական թէկուղ շատ խոչնակ անտեսելիները:

Բայց այդ դեռ բոլորը չէ, կա փաստի մի այլ կողմն է:

Համեմատեցեք իրար հետ այն վայրերը, ուր պատասխան են օրեւում լինելու երկրներին ժողովուրդները, փախչելով ռազմաբեր ինքնապատուկ սարսափներից: Բիւլգարացիք փախչում են Անգլի, Միւսուիտ և Հոլանդիա, ինչպէս փախչում են դէպի Ռուսաստանի ներքին նահանգները, իսկ հայերը փախչում են Կովկաս և Լուս երեւոյթի ունենից զոյ պիտի լինել թիւրքացի փախուսականները: Բիւլգարացիներին համար ապաստան դառն է ձեռք հայերի նիւթները օտար են ամեն կողմից: օտար պետութիւն, օտար ազգեր, օտար հասարակական միջավայր: Լեհերը համար օտարութիւնը համեմատաբար մեղմ է, միւսային պետութիւնը, բայց օտար ազգային-հասարակական միջնակցութիւնը:

Հօթելները զօրահակապատ մինչև Լուսնային ուժգնութեան ենթարկեցին: Թշուառ արտութիւնները Կովկասից դէպի հիւսիս և Լուսարի ափերում, նաև Եմբրէ-նիկ, Լեւաթէի, Գոնթէկիսի և Դոմբի շրջանում:

Մեր դիւրեւները մինչև ուժգնութեց մի քանի կայարաններ, ուր նկատվել էր թշուառ տեղադրութեամբ: Մեր օդադիւնները ստիպեցին թշուառ մի քանի աէրոտատներին շտապով իջնել: Մի խումբ օդադիւնները ուժգնութեան Թիւրքական Օֆէնսիւսի, Կոստանի և Վուլկէրի կայարանները վրա, նաև թշուառ բնակիչների վրա, Լուսնային և Միլիկէրէի մօտ:

ԱՍՏՐՈ-ԲԱՍԱՎԱՆ ՊԱՏԵՐԱՋՍ

(Պետ. Հնո. Գործ.)
11 սեպտեմբերի
ՀՈՒՄ - Գլխաւոր բանակից տեղեկացում է:

Լոյս սեպ. 9-ի գլխից մեր զօրահաններից մինչև մի փոքր առաւելացաւ Մէլիս լեռան վրա, դուրս ելաւ: Զօրահանի հովիտը և միւլթիս մէջ հասաւ այն դիւրեւներին, որոնք թշուառ այդ ժամանակ ամրացնում էր: Մենք համարակա յարձակումով յաղթանակեցինք արեւմտական արգելափնին: Եւ օչնչացրեց խրամատները մի մասը: Մեր զօրքերը սեպ. 9-ին և 10-ին և 11-ի գլխից վանեցին թշուառ մի քանի յարձակութիւններ Մուշայի, Պաղլիկ և Բարաթի մօտ, ինչպէս նաև Տօլմիս շրջանում:

ԲՈՒՄԱՆԱՎԱՆ ԳԵՐԿԱՆԱՎԱՆ ԵՒ ՌՈՒՍ-ՄԻՏԱՆԱՎԱՆ ՊԱՏԵՐԱՋՍ

(Պետ. Հնո. Գործ.)
11 սեպտեմբերի

ԱՐԵՎԻԿ (հերթական).—Թաղաւորի և Վերինգէյթի միջև լիակատար համաձայնութիւն տիրելու պատճառով, ընդհանուր զօրահանութեան հրովարտակը ստորագրվեց թաղաւորից: Զինուորները պէտք է ներկայանան 48 ժամվա ընթացքում: Ազգաբնակչութիւնը հրովարտակի ստորագրման տեղեկութիւնը ընդունեց պատահութեամբ և խանդավառութեամբ:

ՍՈՒՄԱՆԱՎԱՆ. —Երէկ, սեպտ. 10-ին, յայտարարվեց ընդհանուր զօրահանաւ:

Բաղաւորական գործակալութիւնը հաղորդում է, որ ի նկատի ունենալով գլխովին չէր զօրութիւն պահպանելու վնասը՝ կատարելութիւնը կարգադրեց դէպի կողմ երկրի բոլոր գլխովին ոյժերին:

ԵՐԵՎԱՆ. — Ի նկատի ունենալով, որ բոլորային զօրքերը կենտրոնանում են սերբիական սահմանագլխովին, դուրս թիւրք Բալկաններում շատ լուրջ է, որի մասին Պաղլից տեղեկացրեց քառնակ համաձայնութեան ներկայացուցիչներին:

ԲԱՒԱՆԱՎԱՆ. — Պաղլիկանական խմբակը գնեցին: Գրայնիշանուի, Տակրոնիկուի և Միլիկէյակուի գլխովին խաղաղութեամբ դիմեց պատգամաւորներին և սենատորներին, հրաւիրելով դալ ընդհանուր ժողովը՝ ընենելու համար, թէ ինչ միջոցներով կարելի է խափանել գերմանական անամոթ պրօպագանդան:

Կայրի համար ընդհակառակը օտար պետութիւն, բայց միևնույն հայազգային պատկանելութիւնը, Թուս է, ասացինք, որ թիւրքացի փախուսականները ամենից զօն պիտի լինեն Դժբաղաբար միայն թուս է: Փաստորէն հայ փախուսականները դուրս թիւրք անելի վաղորդ, անելի ծանր և թշուառ կացութիւնը դժբաղաբար ենք երեւակայի ոչ միայն զօրանական, այլև նախնիկ վերաբերման մէջ: Հայ փախուսականները լինակը Արարատի դաշտում աւելի անսխալանելի է, քան բնիկներին: Միւլթիսում կամ Միւսուիտում, քան լեհերին Միլիկէ, Կենտրոնական Ռուսաստանում:

ԵՐԵՎԱՆԱՎԱՆ ԱՐԵՎԱՆ

(Ե ի ի ի)

I
Վանքում եմ:

Վանքը անհանաչելի է դարձել. վանքի մասը, ու կենտրոն փոխված է. զարմանալի կենդանութիւն է տիրում...

Ինձ, որ տեսել եմ վանքը սովորական, խաղաղ ժամանակներում հաստ պատերը և մասը կանգնել միշտ ճնշել են...

Առաջներում ցերեկները մի քանի երկու տասնորդ վանականներ պորտֆելները ձեռներին անցնում են. շտապ իրանց խոցից դէպի պաշտօնատեղիները՝ ծառայութեան, իսկ ծերերին մէկ-մէկ երեւում են արեւմտականներին իրանց խոցից օտար ժողովուրդներին:

Մենք օր է են վանքում եմ և վանքը միւսնաւորային անհանաչելի է դարձել...

Պաղլիկանական և նրանցից առաջացած

«Բ. Ք.»-ն հաղորդում է, որ Պետքո-
գրադի զինվորական տնային զինվորական
չին Գեորգի Կոնստանտինի Կոնստանտինի
վերադարձումը Լուր կայ, թե Կոնստանտինի
և Ֆեդոտինի իրար միջև կնքած ռաւեն
առանձին պայմանագիրը

Անգլիական լրագրողները յայտնում
են, որ ամբողջ Բոլշևիկական յայտարարված
է պաշտոնական վերադարձումը Բոլշևիկ-
ներն արգելված են:

Բոլշևիկական երեք զինվորական զինվոր
են ղեկավարող սահմանները

Բոլշևիկական հեղափոխություն են,
որ շատով արձակվելու է բոլշևիկական պար-
լամենտը և վերջնապես է ուղարկվելու
Սերբիային:

Պետքոգրադում տեղեկություններ են
ստացվել, որ Բոլշևիկայի արկածախնդրու-
թյունը համակարգված չէ գտնում բոլշևի-
կական հասարակության լայն խաւերում:

Պետքոգրադի պաշտպանական միութեն
զինվոր է արտաքին զորքերի միջնորդին,
առաջարկելով մի շարք պահանջներ զինվ
Բոլշևիկային:

ԽԱՐԱԿԻ ԿԱՅՈՒԹՅՈՒՆ ՓԱՆՍՏԱՆԱԿԱՆ- ՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

(Պետ. Հնո. Կործ.)
10 սեպտեմբերի
ՊԵՏՐՈՂՈՒԹՅԱՆ (Սեպտեմբերի) Ներքին գոր-
ծերի միջնորդի նախագահության Պետա-
կան Սերբիայի անդամները և Պետական
Դաւանայի մի քանի անդամները մասնակցե-
լով խորհուրդի, որտեղ հրապարակ էր նախագահել
կայացած փախուսականների հարցով զբաղ-
վող առանձին յաւանագործի առաջին
նիստը:

Բանալով նիստը, միջնորդը ասաց, որ
փախուսական հասանքը՝ իբրեւ տարեկան
երկու լի խորհուրդի մենք անկարող ենք:
Այդ երկու լի տարեկանները հետագայում
արտաքին չէ ասլիս հասնել ցանկալի հե-
տեանքներին: Դրանք իրենց բարձրագույն է կը-
կին նրանով, որ ոչ ոք չէ օժանդակում է և
փախուսականները ստիպված են անցնելու
հանձնարար տեղերով:

Չնկատելով կարողացել Տիգլեվիչը՝ այն
միջոցները մասին, որ միջնորդությունը
ձեռք է առել արդեն փախուսականների օգ-
նությունը կազմակերպելու համար, իշխան
Սերբիայի տարեկանները հետագայում
արտաքին չէ ասլիս հասնել ցանկալի հե-
տեանքներին: Դրանք իրենց բարձրագույն է կը-
կին նրանով, որ ոչ ոք չէ օժանդակում է և
փախուսականները ստիպված են անցնելու
հանձնարար տեղերով:

Չնկատելով կարողացել Տիգլեվիչը՝ այն
միջոցները մասին, որ միջնորդությունը
ձեռք է առել արդեն փախուսականների օգ-
նությունը կազմակերպելու համար, իշխան
Սերբիայի տարեկանները հետագայում
արտաքին չէ ասլիս հասնել ցանկալի հե-
տեանքներին: Դրանք իրենց բարձրագույն է կը-
կին նրանով, որ ոչ ոք չէ օժանդակում է և
փախուսականները ստիպված են անցնելու
հանձնարար տեղերով:

Չնկատելով կարողացել Տիգլեվիչը՝ այն
միջոցները մասին, որ միջնորդությունը
ձեռք է առել արդեն փախուսականների օգ-
նությունը կազմակերպելու համար, իշխան
Սերբիայի տարեկանները հետագայում
արտաքին չէ ասլիս հասնել ցանկալի հե-
տեանքներին: Դրանք իրենց բարձրագույն է կը-
կին նրանով, որ ոչ ոք չէ օժանդակում է և
փախուսականները ստիպված են անցնելու
հանձնարար տեղերով:

Չնկատելով կարողացել Տիգլեվիչը՝ այն
միջոցները մասին, որ միջնորդությունը
ձեռք է առել արդեն փախուսականների օգ-
նությունը կազմակերպելու համար, իշխան
Սերբիայի տարեկանները հետագայում
արտաքին չէ ասլիս հասնել ցանկալի հե-
տեանքներին: Դրանք իրենց բարձրագույն է կը-
կին նրանով, որ ոչ ոք չէ օժանդակում է և
փախուսականները ստիպված են անցնելու
հանձնարար տեղերով:

Չնկատելով կարողացել Տիգլեվիչը՝ այն
միջոցները մասին, որ միջնորդությունը
ձեռք է առել արդեն փախուսականների օգ-
նությունը կազմակերպելու համար, իշխան
Սերբիայի տարեկանները հետագայում
արտաքին չէ ասլիս հասնել ցանկալի հե-
տեանքներին: Դրանք իրենց բարձրագույն է կը-
կին նրանով, որ ոչ ոք չէ օժանդակում է և
փախուսականները ստիպված են անցնելու
հանձնարար տեղերով:

Չնկատելով կարողացել Տիգլեվիչը՝ այն
միջոցները մասին, որ միջնորդությունը
ձեռք է առել արդեն փախուսականների օգ-
նությունը կազմակերպելու համար, իշխան
Սերբիայի տարեկանները հետագայում
արտաքին չէ ասլիս հասնել ցանկալի հե-
տեանքներին: Դրանք իրենց բարձրագույն է կը-
կին նրանով, որ ոչ ոք չէ օժանդակում է և
փախուսականները ստիպված են անցնելու
հանձնարար տեղերով:

Չնկատելով կարողացել Տիգլեվիչը՝ այն
միջոցները մասին, որ միջնորդությունը
ձեռք է առել արդեն փախուսականների օգ-
նությունը կազմակերպելու համար, իշխան
Սերբիայի տարեկանները հետագայում
արտաքին չէ ասլիս հասնել ցանկալի հե-
տեանքներին: Դրանք իրենց բարձրագույն է կը-
կին նրանով, որ ոչ ոք չէ օժանդակում է և
փախուսականները ստիպված են անցնելու
հանձնարար տեղերով:

Չնկատելով կարողացել Տիգլեվիչը՝ այն
միջոցները մասին, որ միջնորդությունը
ձեռք է առել արդեն փախուսականների օգ-
նությունը կազմակերպելու համար, իշխան
Սերբիայի տարեկանները հետագայում
արտաքին չէ ասլիս հասնել ցանկալի հե-
տեանքներին: Դրանք իրենց բարձրագույն է կը-
կին նրանով, որ ոչ ոք չէ օժանդակում է և
փախուսականները ստիպված են անցնելու
հանձնարար տեղերով:

Չնկատելով կարողացել Տիգլեվիչը՝ այն
միջոցները մասին, որ միջնորդությունը
ձեռք է առել արդեն փախուսականների օգ-
նությունը կազմակերպելու համար, իշխան
Սերբիայի տարեկանները հետագայում
արտաքին չէ ասլիս հասնել ցանկալի հե-
տեանքներին: Դրանք իրենց բարձրագույն է կը-
կին նրանով, որ ոչ ոք չէ օժանդակում է և
փախուսականները ստիպված են անցնելու
հանձնարար տեղերով:

Չնկատելով կարողացել Տիգլեվիչը՝ այն
միջոցները մասին, որ միջնորդությունը
ձեռք է առել արդեն փախուսականների օգ-
նությունը կազմակերպելու համար, իշխան
Սերբիայի տարեկանները հետագայում
արտաքին չէ ասլիս հասնել ցանկալի հե-
տեանքներին: Դրանք իրենց բարձրագույն է կը-
կին նրանով, որ ոչ ոք չէ օժանդակում է և
փախուսականները ստիպված են անցնելու
հանձնարար տեղերով:

Չնկատելով կարողացել Տիգլեվիչը՝ այն
միջոցները մասին, որ միջնորդությունը
ձեռք է առել արդեն փախուսականների օգ-
նությունը կազմակերպելու համար, իշխան
Սերբիայի տարեկանները հետագայում
արտաքին չէ ասլիս հասնել ցանկալի հե-
տեանքներին: Դրանք իրենց բարձրագույն է կը-
կին նրանով, որ ոչ ոք չէ օժանդակում է և
փախուսականները ստիպված են անցնելու
հանձնարար տեղերով:

Չնկատելով կարողացել Տիգլեվիչը՝ այն
միջոցները մասին, որ միջնորդությունը
ձեռք է առել արդեն փախուսականների օգ-
նությունը կազմակերպելու համար, իշխան
Սերբիայի տարեկանները հետագայում
արտաքին չէ ասլիս հասնել ցանկալի հե-
տեանքներին: Դրանք իրենց բարձրագույն է կը-
կին նրանով, որ ոչ ոք չէ օժանդակում է և
փախուսականները ստիպված են անցնելու
հանձնարար տեղերով:

Չնկատելով կարողացել Տիգլեվիչը՝ այն
միջոցները մասին, որ միջնորդությունը
ձեռք է առել արդեն փախուսականների օգ-
նությունը կազմակերպելու համար, իշխան
Սերբիայի տարեկանները հետագայում
արտաքին չէ ասլիս հասնել ցանկալի հե-
տեանքներին: Դրանք իրենց բարձրագույն է կը-
կին նրանով, որ ոչ ոք չէ օժանդակում է և
փախուսականները ստիպված են անցնելու
հանձնարար տեղերով:

Չնկատելով կարողացել Տիգլեվիչը՝ այն
միջոցները մասին, որ միջնորդությունը
ձեռք է առել արդեն փախուսականների օգ-
նությունը կազմակերպելու համար, իշխան
Սերբիայի տարեկանները հետագայում
արտաքին չէ ասլիս հասնել ցանկալի հե-
տեանքներին: Դրանք իրենց բարձրագույն է կը-
կին նրանով, որ ոչ ոք չէ օժանդակում է և
փախուսականները ստիպված են անցնելու
հանձնարար տեղերով:

Որոշվեց կարգել մի մասնագործական հարցերի
նախնական քննարկման համար:

Հետևեալ նիստը—սեպտեմբերի 14-ին

ՊԵՏՐՈՂՈՒԹՅԱՆ ՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

Ռուսները և անգլիացիները պարբեր
առաջարկում են նպատակ են առել 1 միլիոն
րուբլի—շատապահանջ ծախսերի համար
Ռուսաստանի և Անգլիայի հսկողություն
տակ:

«Նոյեմբեր» թերթը, որ կառավար
չար էր մղում զանազան պոետիկական դէմ,
կառավարություն կարգադրում փակ-
ված է: Փակված է և միւս թերթը, որ «Նոյե-
մբեր» նման հրատարակվում էր դե-
մասական զբաղմունքի և Լուրեր են պատմում
գերմանական ազնվականների և գերմանացի-
ներն օգնող կամավորների պարագլուխների
մատակարար ձեռքերը, որոնք միշտ եղել են
անգլիացիների կողմնակից և վերջերս են
թարկված են եղել գերմանական պրոպա-
գանդային, խոստացել են նորից օգնել անգ-
լիացիներին:

ՍԵՐԲԻԱՆ ԶԵՆԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

(Պետ. Հնո. Կործ.)
11 սեպտեմբերի
ՊԵՏՐՈՂՈՒԹՅԱՆ.—Դաւանապետական պալատի
զատարար Մուրիլ Նյանակովը և օտարկա-
նական դեպարտամենտի տնօրէն:

Վախճանից ներքին գործերի նախկին
միջնորդը՝ Պետական Սերբիայի անդամ Դու-
նով:

Պետական Դաւանայի ներկայացվեց առևտ-
րի և արդիւնաբերության միջնորդության
նախագահը, որտեղ կազմում է 4,321,000
րուբլի, ծախսը՝ 9,321,000 ր:

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՓԱՆՏԱՆԱԿԱՆՆԵՐԻ ՎԻՃԱԿԸ

Պետքոգրադից պատգամաւոր Մ. Պա-
պանյանը հետազոտում է, որ մի-
ջնորդության կից կազմված յաւանա-
գործի փախուսականների մասին որո-
շվել է 500,000 ր. յաւանքները Անգլի-
այիկական ապաստանած փախուսականնե-
րի համար:

Ա. Աթանասյան հետազոտում է Ձեռք-
կից, որ ցրտերը արդեն սկսած լինելով,
փախուսականները պետք է ունենան ամ-
բողոք և խնդրում է ուղարկել ամբողջ իրեն:

Եվմիստանի ներկայումս գործում են 12
բժշկանք, այնպէս որ այդտեղ այլևս բժշկի
կարիք չկայ: Բժշկի կարիք կայ Աղստա-
ֆայում—Սերանան գծի վրա:

ԳԻՐԱԿԻ ՄԵՐՈՒՆՆԵՐԻ ԶԻՆՈՅ

Մեծ ժամանակները պահանջում են և մեծ
գործիչներ, ուստի անհրաժեշտ է հետա-
նայել ընդհանրական և զարգացող թիւա-
կան անհատներ մարդկի:

Ոչ օգ է կարող ժամանակ, որ այժմ հայա-
կան զարգացող անհատները իրենցով
Սերբիայի տարեկանները հետագայում
արտաքին չէ ասլիս հասնել ցանկալի հե-
տեանքներին: Դրանք իրենց բարձրագույն է կը-
կին նրանով, որ ոչ ոք չէ օժանդակում է և
փախուսականները ստիպված են անցնելու
հանձնարար տեղերով:

Չնկատելով կարողացել Տիգլեվիչը՝ այն
միջոցները մասին, որ միջնորդությունը
ձեռք է առել արդեն փախուսականների օգ-
նությունը կազմակերպելու համար, իշխան
Սերբիայի տարեկանները հետագայում
արտաքին չէ ասլիս հասնել ցանկալի հե-
տեանքներին: Դրանք իրենց բարձրագույն է կը-
կին նրանով, որ ոչ ոք չէ օժանդակում է և
փախուսականները ստիպված են անցնելու
հանձնարար տեղերով:

Չնկատելով կարողացել Տիգլեվիչը՝ այն
միջոցները մասին, որ միջնորդությունը
ձեռք է առել արդեն փախուսականների օգ-
նությունը կազմակերպելու համար, իշխան
Սերբիայի տարեկանները հետագայում
արտաքին չէ ասլիս հասնել ցանկալի հե-
տեանքներին: Դրանք իրենց բարձրագույն է կը-
կին նրանով, որ ոչ ոք չէ օժանդակում է և
փախուսականները ստիպված են անցնելու
հանձնարար տեղերով:

Չնկատելով կարողացել Տիգլեվիչը՝ այն
միջոցները մասին, որ միջնորդությունը
ձեռք է առել արդեն փախուսականների օգ-
նությունը կազմակերպելու համար, իշխան
Սերբիայի տարեկանները հետագայում
արտաքին չէ ասլիս հասնել ցանկալի հե-
տեանքներին: Դրանք իրենց բարձրագույն է կը-
կին նրանով, որ ոչ ոք չէ օժանդակում է և
փախուսականները ստիպված են անցնելու
հանձնարար տեղերով:

Չնկատելով կարողացել Տիգլեվիչը՝ այն
միջոցները մասին, որ միջնորդությունը
ձեռք է առել արդեն փախուսականների օգ-
նությունը կազմակերպելու համար, իշխան
Սերբիայի տարեկանները հետագայում
արտաքին չէ ասլիս հասնել ցանկալի հե-
տեանքներին: Դրանք իրենց բարձրագույն է կը-
կին նրանով, որ ոչ ոք չէ օժանդակում է և
փախուսականները ստիպված են անցնելու
հանձնարար տեղերով:

Չնկատելով կարողացել Տիգլեվիչը՝ այն
միջոցները մասին, որ միջնորդությունը
ձեռք է առել արդեն փախուսականների օգ-
նությունը կազմակերպելու համար, իշխան
Սերբիայի տարեկանները հետագայում
արտաքին չէ ասլիս հասնել ցանկալի հե-
տեանքներին: Դրանք իրենց բարձրագույն է կը-
կին նրանով, որ ոչ ոք չէ օժանդակում է և
փախուսականները ստիպված են անցնելու
հանձնարար տեղերով:

Չնկատելով կարողացել Տիգլեվիչը՝ այն
միջոցները մասին, որ միջնորդությունը
ձեռք է առել արդեն փախուսականների օգ-
նությունը կազմակերպելու համար, իշխան
Սերբիայի տարեկանները հետագայում
արտաքին չէ ասլիս հասնել ցանկալի հե-
տեանքներին: Դրանք իրենց բարձրագույն է կը-
կին նրանով, որ ոչ ոք չէ օժանդակում է և
փախուսականները ստիպված են անցնելու
հանձնարար տեղերով:

Չնկատելով կարողացել Տիգլեվիչը՝ այն
միջոցները մասին, որ միջնորդությունը
ձեռք է առել արդեն փախուսականների օգ-
նությունը կազմակերպելու համար, իշխան
Սերբիայի տարեկանները հետագայում
արտաքին չէ ասլիս հասնել ցանկալի հե-
տեանքներին: Դրանք իրենց բարձրագույն է կը-
կին նրանով, որ ոչ ոք չէ օժանդակում է և
փախուսականները ստիպված են անցնելու
հանձնարար տեղերով:

Չնկատելով կարողացել Տիգլեվիչը՝ այն
միջոցները մասին, որ միջնորդությունը
ձեռք է առել արդեն փախուսականների օգ-
նությունը կազմակերպելու համար, իշխան
Սերբիայի տարեկանները հետագայում
արտաքին չէ ասլիս հասնել ցանկալի հե-
տեանքներին: Դրանք իրենց բարձրագույն է կը-
կին նրանով, որ ոչ ոք չէ օժանդակում է և
փախուսականները ստիպված են անցնելու
հանձնարար տեղերով:

Չնկատելով կարողացել Տիգլեվիչը՝ այն
միջոցները մասին, որ միջնորդությունը
ձեռք է առել արդեն փախուսականների օգ-
նությունը կազմակերպելու համար, իշխան
Սերբիայի տարեկանները հետագայում
արտաքին չէ ասլիս հասնել ցանկալի հե-
տեանքներին: Դրանք իրենց բարձրագույն է կը-
կին նրանով, որ ոչ ոք չէ օժանդակում է և
փախուսականները ստիպված են անցնելու
հանձնարար տեղերով:

Չնկատելով կարողացել Տիգլեվիչը՝ այն
միջոցները մասին, որ միջնորդությունը
ձեռք է առել արդեն փախուսականների օգ-
նությունը կազմակերպելու համար, իշխան
Սերբիայի տարեկանները հետագայում
արտաքին չէ ասլիս հասնել ցանկալի հե-
տեանքներին: Դրանք իրենց բարձրագույն է կը-
կին նրանով, որ ոչ ոք չէ օժանդակում է և
փախուսականները ստիպված են անցնելու
հանձնարար տեղերով:

Չնկատելով կարողացել Տիգլեվիչը՝ այն
միջոցները մասին, որ միջնորդությունը
ձեռք է առել արդեն փախուսականների օգ-
նությունը կազմակերպելու համար, իշխան
Սերբիայի տարեկանները հետագայում
արտաքին չէ ասլիս հասնել ցանկալի հե-
տեանքներին: Դրանք իրենց բարձրագույն է կը-
կին նրանով, որ ոչ ոք չէ օժանդակում է և
փախուսականները ստիպված են անցնելու
հանձնարար տեղերով:

Չնկատելով կարողացել Տիգլեվիչը՝ այն
միջոցները մասին, որ միջնորդությունը
ձեռք է առել արդեն փախուսականների օգ-
նությունը կազմակերպելու համար, իշխան
Սերբիայի տարեկանները հետագայում
արտաքին չէ ասլիս հասնել ցանկալի հե-
տեանքներին: Դրանք իրենց բարձրագույն է կը-
կին նրանով, որ ոչ ոք չէ օժանդակում է և
փախուսականները ստիպված են անցնելու
հանձնարար տեղերով:

ՊԵՏՐՈՂՈՒԹՅԱՆ ՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

«Բ. Ք.»-ն հաղորդում են Կոնստան-
տինի, որ Ռեդիկի զարգացող ինքնավա-
րութիւնը սահմանել է գերմանային կին-պա-
նագործների ինստիտուտ, որովհետև ընդ-
այայն համարեա բոլոր աղանդի ծառ-
ային ինստիտուտը զարգացող ինքնավա-
րութիւնը զարգացել են պատերազմի Կանադ-
ային ինստիտուտը մասնակցելով և նրանց
հետ լինելու են օտարկական փորձված
շնորհ:

«Բ. Ք.»-ն հաղորդում է, որ Ձինսա-
տանի օգնող աղանդի միութենը և Ձի-
նստանի միացած հասարակական կազմա-
կերպութիւնները հետագայում ազդեցիկ են
մղում յոգեւած միասնականության վերականգն-
ման, որի դրույն պետք է կանգնած լինի
Ինստիտուտը: Վերջինս կհիմնականում
դէմ հանդէս են եկել բոլոր այժմիկ Սա-
նիտանային և գերմանական դեպարտ-
մենտների, Գերմանական զբաղմունքի
հետաքրքրված են առանձին լրագրողներ,
որոնք աշխատում են նախագահին նախագա-
հին անունը:

Թիւրք. բոլշևիկական համաձայնութիւ-
նը ստորագրվեց: Հաստատված է միջնորդ
մասնագործի Բոլշևիկայի, Թիւրքիայի,
Գերմանիայի, Աստորիայի և Միջին-արեւել-
կայացւորների:

Սօֆիայում խօսվում է, որ գերմա-
նացիք զարգացող են արել Ռեդիկի:

Ռուսաց վրեւորական միջնորդութեան
մէջ յատուկ մասնագործ է հաստատվել, որ
քննում է այն հարցը, թե ինչ կարողանա
կարելի է օգտվել օտարկական զարգացող
մի ժամանակ:

«Բ. Ք.»-ն հաղորդում է, որ Վերջին շը-
նագործ իրանց զարգացողութիւններն աւար-
տելուց յետոյ գերմանացիք ըստ երեւոյթի
օւժգնում են իր գաղութացումը, որը
մօտիկ ապագայում պետք է սպասել խ

